

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาภูมิปัญญาของหมอฟันบ้าน ในอำเภองครักษ์ จังหวัดนครนายก เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ โดยผู้วิจัยใช้แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึก เพื่อศึกษาองค์ความรู้ของหมอฟันบ้าน โดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาข้อมูลทั่วไป สถานภาพและบทบาทของหมอฟันบ้านในอำเภองครักษ์ จังหวัดนครนายก
2. เพื่อศึกษาโรค อาการเจ็บป่วย และวิธีการรักษาของหมอฟันบ้านที่อาศัยอยู่ในอำเภองครักษ์ จังหวัดนครนายก

ดังนั้นเพื่อให้การดำเนินการวิจัยมีรูปแบบและกระบวนการที่เป็นระเบียบที่บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ตั้งไว้ จึงมีการกำหนดขั้นตอนวิธีการดำเนินการวิจัย ตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้สำรวจรายชื่อและที่อยู่หมอฟันบ้านในอำเภองครักษ์ที่ได้รับการขึ้นทะเบียนจากสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครนายกในปี พ.ศ. 2550 นั้น มีจำนวน 21 คน แต่เมื่อผู้วิจัยลงไปเก็บข้อมูล พบว่า มีหมอฟันบ้านที่ไม่ได้รับการขึ้นทะเบียนแต่มีการให้การรักษาและดูแลสุขภาพให้กับประชาชน รวมทั้งมีหมอฟันบ้านที่อายุมากแล้วจึงไม่ได้ให้การรักษากับประชาชนแล้ว ดังนั้น จำนวนหมอฟันบ้านที่ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์ มีจำนวนทั้งหมด 19 คน และดำเนินการประสานงานกับสถานีนานามัยต่างๆ เพื่อสำรวจข้อมูลหมอฟันบ้านที่ยังมีการให้การรักษากับประชาชน เพื่อวางแผนการเก็บข้อมูล

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลนั้น ผู้วิจัยได้สร้างแบบสัมภาษณ์จากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและผู้วิจัยได้ศึกษาคิดค้นขึ้นเอง จากนั้นนำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญจากศูนย์การแพทย์แผนไทยประยุกต์ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และผู้เชี่ยวชาญจากกรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกได้ตรวจสอบความเหมาะสมความครอบคลุมกับวัตถุประสงค์การวิจัย แล้วจึงนำแบบสัมภาษณ์ไปเก็บข้อมูลภูมิปัญญาของหมอฟันบ้าน โดยแบ่งหัวข้อในการสัมภาษณ์ออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ส่วนที่ 1	ข้อมูลส่วนบุคคลของหมอฟันบ้าน
ส่วนที่ 2	สถานภาพและบทบาทของการเป็นหมอฟันบ้าน

- ส่วนที่ 3 โรคหรืออาการเจ็บป่วยที่หมอพื้นบ้านให้การรักษา
 ส่วนที่ 4 วิธีการและเครื่องมือที่ใช้ในการรักษาโรคของหมอพื้นบ้าน

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีการศึกษาจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษา และในการลงพื้นที่เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลนั้นผู้วิจัยใช้วิธีการสังเกตและการสัมภาษณ์โดยมีเครื่องมือช่วยในการศึกษา คือ แบบสัมภาษณ์ เครื่องบันทึกเสียง กล้องถ่ายภาพ และกล้องถ่ายวิดีโอ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการขออนุญาตจากผู้ถูกสัมภาษณ์เรียบร้อยแล้ว สำหรับการสังเกตนั้น จะใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม ส่วนการสัมภาษณ์เป็นแบบไม่เป็นทางการและการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก

3.4 ระยะเวลาดำเนินการวิจัย

มีนาคม 2552 - กรกฎาคม 2553

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมข้อมูลจากการสังเกต การสัมภาษณ์ เรียบร้อยแล้ว ได้ทำการจัดระบบข้อมูลให้เป็นหมวดหมู่โดยพิจารณาตามวัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย และนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ทางสถิติเชิงพรรณนาได้แก่ ความถี่และร้อยละของกลุ่มตัวอย่างในการแจกแจงความถี่และสังเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก จากนั้นจึงนำข้อมูลมาสรุปและอภิปรายผลการศึกษา

3.6 ข้อจำกัดในการศึกษา

1. รายชื่อหมอพื้นบ้านที่ได้รับการขึ้นทะเบียนกับสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครนายก มีจำนวน 21 คน แต่เนื่องจากในช่วงที่ผู้วิจัยลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลนั้น มีหมอพื้นบ้านจำนวน 3 คนที่ปัจจุบันไม่ได้ให้การรักษากับคนในชุมชนแล้ว ผู้วิจัยจึงไม่ได้ทำการศึกษาองค์ความรู้
2. ตามวัตถุประสงค์การวิจัยที่ผู้วิจัยตั้งใจจะมีการสัมภาษณ์ข้อมูลจากผู้ป่วยที่มารับการรักษาจากหมอพื้นบ้าน แต่เมื่อผู้วิจัยลงไปศึกษาข้อมูลกับหมอพื้นบ้านผู้วิจัยไม่มีโอกาสเจอกับผู้ป่วยและหากให้หมอพื้นบ้านเป็นคนแนะนำกลุ่มตัวอย่างที่จะผู้ถูกสัมภาษณ์ให้ นั้น ข้อมูลที่ได้ อาจไม่เป็นกลาง ผู้วิจัยจึงจะสรุปเป็นภาพรวมจากผลของการรักษาแทนซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ได้ข้อมูลจากผู้ป่วยมาจำนวน 3 คน